

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	10	fr.	o. é.
Félévre	5	"	50 kr.
Évnyegyedre	3	"	—
Egy órára	1	"	—

Szerkesztői szállás:

belső fordultára 122. szám.

Kiadó hivatal:

középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

öt hasábot garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelik Alajomnál (Wollzeile 22.)
Hassenstein és Voglernál (Neuer-Markt 11. szám.)

Pesten: Zeisler M. (Király utca 60. sz.)

Nyitási cikkek

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

Előfizetési felhívás

a

„M. KÖZLÖNY”

1870-ki XV-dik évfolyamára.

ELŐFIZETÉSI DÍJ:

Egész évre	10	fr.	o. é.
Félévre	5	"	50 kr.
Évnyegyedre	3	"	—
Egy órára	1	"	—

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutcai könyvkereskedésébe) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Kolozsvár, május 17. 1870.

T. szerkesztő úr! Szinte lehetetlen hangosabb szivdobogás nélkül nézni azt a nagy munkát, mit városunk északi részén végeznek vasútnak ügyben. Ott, hol ma egy éve vizkő dugták föl szalmás fejtűket és soványoska vizkőföldök nyújtókodtak; ma egy rakás lerakott és részben használatra bocsátott sín, szertárak, díszes várótermek, számos más szükséges épület, csaknem hevenyészett zöld fászkák, kert, aztán ezer meg ezer menő egy és más a nagy világgal leendő gyors összeköttetésünkkel jelző tárgyak vannak fel és beállítva, összehordva. Alólirt birtokosság is mind ezt egy tekinteti, hogy kell, t. i. mint iparunk, kereskedésünk, életünk forgó pontját. Nem is számít hété fel az a nyereség, a mit mi alólirtak is tán élvezhetünk a városunk határán átrohógó vasút által, s lehet, kicsinyesnek is látszik felszólalásunk: mindazáltal még sem nyomhatjuk el májj sajátálatunkat, hogy adóterhelt, szerfölött keveset jövedelmező birtokainkról, több százan — mindamellett, hogy a maga idejében az illető helyen kérvényeztünk — nemcsak mostanra, hanem későbbi időkre is átjáróra, egy igen félre eső, nagy kerülőre útastattunk.

Nem kívánja alólirt birtokosság, hogy a vasúttépítő társaság a súlyos munka tartama alatt a laesítő átjárását megengedje. De mintán illetőek helyről ugy értesültünk, hogy az alólirtak birtokaiba átjutás, még gyalog is, ezután is és mindig csak a nagyon félreeső új úton eshetik meg: tisztelettel kérjük a t. szerkesztőséget az alábbiak közlésére.

1. Szigorú intvény riasztja most vissza azt, ki átmenni akar, a belépéstől; de hogy birtokaira jobbra, vagy balra menjen, merre kell Brétfűbe, Nádasterére jutni, azt egy árva szó sem jelzi. Megvárunk volna, hogy arra új-úján figyelmeztessünk, s ott helyt utasító feliratokkal intessünk.

2. Ha már a közlekedés forgó pontja csakugyan azt kívánja, hogy a birtokosság az irt helyen a mozgást ne zavarja; kérjük az illető városi hatóságot, hogy az ott épített társulatot: méltóztatásának kieszakólni, hogy legalább a gyalog átjárók a teljes elkészülés után, a régi rendes úton, vagy kissé alább, a magazinnál, átkelhessenek. Nem kis különbség az a termelőre, ha például 10—20 munkással fel és le csak menetelkor egy félórás-kat kérülget, s pedig ismert ok nélkül. Ismert ok nélkül mondjuk; mert nem egy példát mondhatnánk arra, hogy nagy városok kitűnő forgalmi pontjain a vasút megérkezésekor sorompókat vonnak föl s elhaladásuk után lebocsátják azokat, hogy a más téren mozgókak ne akadályozzák.

3. Ugyancsak tisztelettel kérjük az illetőket, méltóztatásnak a szomszédos szekerutakat járható állapotba helyezni. Valóban azokon és más a városi határon drágán miveltetett földjeink felé vezető nemcsak mezsei, de város végén lévő útjaink is oly szánandó állapotban vannak, hogy egy német falu parasztja, ha meglátná, megsajnálná a szegény kolozsvári gazdát, hogy az ily közlekedési helyeken hordja ki a trágyát, hordja be gabonáját; hát ha még megtudná, hogy a vidékiekhez képest háromszoros tenyeres napszám-árral és négy-szeres ekebérrel kell földünket megmiveltetni? Egyébiránt minden felvilágosítást készséggel fogadunk.

Szíves közléséért nagy köszönettel lévén, maradtunk a t. szerk. úrnak tisztelettel:

több brétfői, nádasteri st.
birtokosok.

Tisza-szabályozás.

Mint egyszerű székely ember nem talállok jobb elnevezést azon legújabb kudarcra, melyet a balközép, névleges feje vezérlete alatt, a képviselőház május 16-ki ülésében, in optima forma szenvedett.

Míg a buda-pesti halászkok nagy készü-

leteket tettek, hogy Nep. János névünnepeét szokott módon megtarthassák a Duna közepén — Tisza Kálmán jókor fölkel és szorgalmasan forgatja az újabb törvénykönyvet, az országgyűlési irományokat, a közös ügyek rendezésére kiküldött bizottságok munkálatait, jegyzőkönyveit, behatólag(?) vizsgálván a deák-párti miniszterek nyilatkozatait, s a jobboldali szónokok beszédeit. Csodák csodája, hogy a korai fáradsalmas munka után sem talált aranyat, még fayence anyagot sem fedezett fel, hanem csinált borzadalmat, hét megyére szóló fiascot, melyből az erős Ghyecy sem próbálta kirántani, s melyben nem sok kedve telhetik a balderék pártnak, sem az ő Biharnak, vagy a debreczeni Péterfiának.

Tisza Kálmán azt állítja, hogy a magyar katonai határörvidék egy részének polgárosítása, illetőleg visszacsatolása folytán, a közös költségekre általunk fizetett hányadot nem hogy fel kellene emelni, de le kell szállítani, és pedig a pénzügyér 1867-ben tett nyilatkozata szerint azért, mert ez által a tényleges jövedelem apad és nem növekszik.

Az 1867. XIV. t.-cikk 30%-ban állítja meg a magyar korona országai által fizetendő hányadot és ez országok közé tartozónak tekinté az országgyűlés már akkor a határörvidéket is; tehát a határörvidék jövedelme is bele számítatott az akkor megállapított quotába, minthogy e törvény nem foglal magában semmi, az ellenkezőre mutató clausulát.

(Tisza Kálmán, Lónyay beszéde után ugyan azt erősíté, hogy nem állította a pénzügyér előtt elmondott szónoklatában azt, mintha a 30%-as quota megállapításakor bele számítatott volna a határörvidék jövedelme is; — hanem május 16-án elmondott beszéde 14-dik kikezdésében („Hon” 112. szám, május 17-ről) ezt találjuk; 16—26. sor: „azok részéről, kik a 30-as quotát ajánlották, ezen 30-as quota a határörvidék jövedelmeinek figyelembe vételével indokoltatott a 28-as quota ellenében, ha továbbá ezen indokolást felhasználta, a mint felhasználta maga a t. ház központi bizottsága is, és ha a miniszterium tagjai részéről is az, hogy a határörvidék is tekintetbe volna véve, kétségbe nem hoztatott; nem természetesen, hogy az egész ház azon hitben fogadta el a 30-as quotát, hogy ebben a határörvidék járuléka is befoglaltatnak.”

Ez idézetet később, megveretése után, Tisza Kálmán oda próbálta elmagyarázni, mintha ezt mondotta volna: egyetlen kikezdés („Hon” 112. szám) 16—24. sor: „azt mondtam, hogy a haraminczas arány elfogadása itt a házban azzal indokoltatott, hogy igaz ugyan, miszerint a kiszámítások alapján nem jut ki a 30 százalék, hanem annál kevesebb jut ki, de tekintenünk kell arra, hogy a határörvidék jövedelmei ezen számításnál még figyelembe nem vétettek, fogadjuk el tehát a 29% helyett, mely azon számítás szerint terhelne minket, a 30-as százalékot.”

Ezzel a képzelt helyreigazítással Tisza Kálmán még mélyebben sülyedt bele a logikátlanság hinárjába; mert ha a beszámítás mellett nem erősödött, ugyan miért dictiózott a quota felemelés ellen. Ez az elcsuszamodás lehetett oka annak is, hogy T. K. másnap a szavazásra meg nem jelenhetett.)

Az illető országgyűlési tárgyalásokra hivatkozván, T. arra emlékeztet, hogy Ghyecy szerint 28%-nak kell vala lenni a Magyarország által elvállalendő quotának s ezzel szemben Kemény Gábor azt mondá, hogy ha „a határörvidék jövedelmeit is hozzá vesszük, a 30%-as quota igazolva van”; T. beszéde eme szavainál jegyzetei közt lapozván, utóbbi állítását oda igazítja ki, hogy az idézettek nem Kemény Gábor, de Trefort mondotta. („Hon” május 19-ki 112. sz.)

Végül utal arra, hogy maga a pénzügyér is hivatkozott Kemény Gábor-vagy Trefort érintett érveire s felhívja a házat: ne áldozzanak mind többet többet opportunitási szempontból.

Képzeltetjük, mily derült jó kedv sugárzott ki a balderék sorai közül, midőn a vezért kitörő éljenzéssel tisztelték meg — beszéde végén. Ugy látszott, hogy reá is szolgált ez ovatio; mert hisz reá olvasta

a feledékeny jobboldal fejére a törvényt; szaván fogta a furfangos pénzügyért, ki, a bal journalistica szójárása szerint, egyik lábát Budán, másikat Bécsben veti meg, mint valami modern colossus; találoán idézte a Bécsben működött országos küldöttség albizottsági előadójának, b. Kemény Gábornak, akarám mondani, Trefort Agostonnak, a nem-előadónak jobbra lesújtó szavait: — szóval, oly állításokat hozott fel a jobboldal ellen, melyek mulhatlanul kell, hogy át megyerjék a deák-párti logica érvsorait. A balderékok egyelőre méltán hihették, meglevén szokva esküdni a mester szavaira — hogy Tisza Kálmán elfogta a jobboldalt — lehető ellenérveinek egész parkjával.

Hanem a diadal-mosoly csakhamar elhiült — eltűnt, midőn Lónyay, az egy személyben magyar és közös pénzügyér szép lassan felemelkedett a tövises vörös támlás-székből; az ellenzék közt ugyan még ekkor nem sejték, mit fogott az ő vezérök; s lehet, hogy a legtöbben attól sem tartottak, hogy az átkozott pénzügyi vén róka magát a balvezért találja elfogni — zsákmányával együtt.

Az auszterlitzai csata alkalmával az oroszok reá mentek a tavak jegére; ha hitték is netalán azt, hogy saját elemükben elcsuszhatnak, de arra bizonyosan nem számítottak, hogy decemberben fűrődni is lehet, s hogy a ki a jég fölött áll, alája is kerülhet. Mint tudjuk, I. Napoleon 80 ágyúból álló tartalék-ütegével készítette a moszkovitáknak jeges fűrődöt; így járt el körülbelől Lónyay is; csak hogy udvariasb volt, mint a marczona francia császár, mert a májusi forró napokban a jeges víz is kellemesben hathatott a fölhevült szónokra és éljenzőkre.

Lónyay, a magyar pénzügyér azon szempontból indult ki, hogy a hányadszaporítás kérdése körül legelőbb is azt kell számba venni, hogy a határörvidék visszacsatolása, s ezzel az ország integritásának helyreállítása eszközöltetik; hogy ez által, a kiegyezésből kifolyó méltányosságnak, nemcsak, de a törvény által körülírt kötelezettségnek tesz eleget az ország törvényhozása; s hogy ezekkel szemben keveset nyom azon tekintet, hogy nem lehetne-e a törvény félremagyarázása, miniszteri nyilatkozatok elesavarása, jobboldali beszédek másoknak tulajdonítása által eljutni oda, hogy az értelmetlenek előtt olybá tűnjünk fel, kik az ország által elvállalt kötelezettséget más nap felmondják, mert hát gazdálkodni akarnak.

Mit mondott az 1867. b. Kemény Gábor vagy Trefort, ehhez a magyar pénzügyérnek semmi köze; hogy találkozik előkelő politikus, ki az opportunitás szempontját fitymálja, bár a politika, mint tudjuk, az egzentiák tudománya — s e mellett, ova int az áldozatoktól, ott és akkor, midőn a nemzet ereje napról napra gyarapszik, s minden téren haladás észlelhető — ezt Lónyay sajnálhatta, s ha akarja, el is hallgathatja. Azt kellett bizonyítani, hogy midőn

az 1867. XIV. t.-cz.-ben a magyar állam hányada 30%-éban 10 évre megállapítottat, a számításba nem vétetett fela határörvidék minden jövedelme; hogy ezt ily értelemben codificálta a parlament és szentesíté a koronás király.

Lónyay kimutatta, hogy a hányad meghatározásakor az akkor tényleges jövedelem szolgált alapul, ebbe pedig csak az számítottatott fel a határörvidéket illetőleg, mit 1867-ben nem a közös hadügyér, hanem a magyar pénzügyér incassált, például a dohánygyedáru-, só-, lotto-, vám- és bélyeg-jövedelme; bebizonyította, hogy a ház is így értelmezte a hányad szerződést; sőt az 1867. évi irományok 174. számából a balközépi Bonis Sámuel következő határozati javaslatát idézte, szövegszerint:

„Azon körülményből, miszerint a katonai határörvidék jövedelmei, melyek ez időben az illető célra a katonai hatóság által kezeltenek, a közös érdekekből származó adóarány előterjesztésénél a küldöttség által be nem számítottak, a magyar korona országainak a határörvidékhez való közjogi viszonyaira semmi következtetés nem vonathatik. E javaslatot a 199-dik ülésben tárgyalta a ház, s némi stýlaris módosításokkal egyhangulag ily szöveggel fogadta el:

„Azon körülményből, miszerint a katonai határörvidékek jövedelmei, melyek ez időben az illető célra a katonai hatóság által be nem számítottak, a magyar koronának a határörvidékhez való jogaira és a határörvidékek közjogi viszonyaira semmi következtetés nem vonathatik.”

Ez, a ház által egyhangulag elfogadott határozati javaslat volt Lónyay azon hatalmas tartalék-ütege, melylyel Tisza Kálmán állításainak egész tömegét tő-fenekre lötte; bebizonyítván, hogy balközépi tag javaslatára fogadta el az egész képviselőház az 1867. XIV. t.-cikket világosabban értelmező határozatot, mely szerint a határörvidék jövedelmei nem számítottak bele a 30%-as quotába; most, a visszacsatolás és polgárosítás által szaporodván a tényleges jövedelem, természetesen növekedni kell a hányadnak is, ha csak nem akarjuk a kiegyezés egyik főalapját lábunk alól elrugni.

Lónyay beszéde végén azon reményét fejezte ki, hogy Tisza Kálmán, miután egyoldalú okoskodását a ház döntő, egyhangu megálapodásán sarkalló határozat czáfolja meg, a quota emelés helyességére adandja votumát, minthogy már Bónis határozati javaslatának elfogadásakor ez értelemben szavazott volt ő maga is; én enynyit ő tőle nem várok, hanem azt fölteszem, hogy ezután a balközép tekintélyes pártját gyakrabban megkíméli az ily vezéri blamageoktól, midőn a mokrák előtt akarván tündökölni — a parlament színe előtt esett árnyék arra a genialis vezérre, ki nagy hűhóval jégre vezette az egész pártot, állítván, hogy minden quota-actát szorgalmasan áttanulmányozott; holott ime kitűnt, hogy e tárgyban nem rég adott saját szavazatának minőségére sem emlékezett, s a mindent porrá zuzó Bónis-féle üteg létezését nem is sejté. Nó de „se baj, több is veszett Mohácsnál!”

Annyinak elismerésével azonban tartozunk a balközépnek és főleg az igazságnak, hogy ezuttal a mosolygó Madarász által megdicsért kormányképes balderék párt a csatáról nem retirált: ott maradtak mindnyájan — még Ghyecy Kálmán is elnémult vala.

Zetelaki.

Bélyeg.

A megyei munkákat fölötti tanácskozásokat f. hó 15 én fejezte be a deák-párt huszonhetea bizottsága. Lényegesebb elvi változtatások nem történtek. A városi önkormányzatra nézve az új szövegezés még világosabban kifejezi, hogy a sz. kir. városok magok fogják megszabni ama szervezetet, melyben önkormányzatukat gyakorolni fogják. A főispán candidálási jogára vonatkozólag élénk vitát keltett a székely képviselők tiltakozása; felhozatván azonban, hogy ha Erdély Magyarországgal egyelően kíván kormányoztatni, ez másképp nem történhetik, a kérdéses pontba az előbb ellentmondó képviselők is bele nyugodtak. A 88 §. mely a közgyűlésnek a vádlott, s hivatalvesztésre nem itélt tisztviselővel szembeni jogáról szól egészen ki marad. Végre a bizottság közönetet szavazott a törvényjavaslat szerkesztőjének. Mint a „P. Lloyd”-ban olvassuk, a megyék rendezéséről szóló törvényjavaslat, bármily szorgalmat fejtett is ki a bizottság, a jelen állásak alatt aligha jön tárgyalás alá a képviselőházban. A május végéig terjedő időt a horvátkérdések veszik igénybe; ezután a törvényszékre vonatkozó javaslatok kerülnek szőnyegre, s így júniusig, meddig ez ülészek tart, a municipalis javaslat tárgyalására nem igen marad idő.

A községek rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalását is bevégi e napokban a 27 es bizottság. Az eddig tárgyalat szakaszokon csak kevés stýlaris módosítás történt.

A törvényszéki végrehajtókra vonatkozó törvényjavaslat tárgyalása hosszabb vita nélkül s kevés, lényegtelenebb módosítással folyt le az östályokban; még a baloldaliak részéről sem tetéztek lényegesebb ellenvetések, mindenki belátván az új intézmény szükségességét.

Lónyay M. pénzügyminiszter, mint a „Reform” hallja, még csak kétszer fog beszélni az országgyűlésen, pénzügyminiszteri minőségben. Hét-főn elhagyja Pestet s eddigi állomását. Kerkápolyi Károly e napokban adja első audentiát, mint új miniszter.

A pénzügyi bizottságban a horvát vasut tárgyában heves viták folytak. A bizottság azon meggyőződésben volt, hogy az ország érdekeinek az Eszékéről Diakovár, Brood, Gradiskán át vezető vonal tesz minden tekintetben lényegesebb szolgálatot, pénzügyi tekintetben pedig hasonlíthatatlanul több előnyt nyújt, mint az Eszékéről Nasiczán és Pozsegán át Gradiskára vezető vonal, mely utóbbi mellett nyilatkozott egyhangulag a horvát országgyűlés s a magyar képviselőházban lévő horvát képviselők. Politikai okokból a magyar kormány is latba voté befolyása egész súlyát az utóbbi mellett, s így a pénzügyi bizottság csakugyan e vonal mellett nyilatkozott, de kijelentvén, hogy csak politikai okokból. Beszéltek, hogy ezért a bizottság elnöke Csengeri Antal a bizottság elnökségéről lemondani készül; a „P. Napló” reményli, hogy e hír nem fog megvalósulni.

A deák párt f. hó 17-én tartott értekezletén Lónyay M. pénzügyminiszter bejelenté a párt-nak, hogy a legközelebbi ülések egyikén előterjesztést fog tenni a vasúti kölcsön állásáról, továbbá be fogja mutatni a háznak az adóreform ügyében egybehivott enquete bizottságok nagybecsült munkálatait, s jelentést tesz az 1869-iki kezelési év pénztári eredményéről. A párt a miniszter előterjesztéseit élénk tetszéssel fogadta.

A buni catastropha.

(f.) Bun két hely közre ékeltek szűk völgyben fekszik, közepét szabálytalan kanyargású hegyi patak metszi át. E patak 13-kán megnövé, néhány percz alatt magával ragadott mindent mit útjában talált. Az eddigi vizsgálat szerint 200 ember halt meg vízbefulladás által, 150 ház omlott össze, 80 darab marha dögölt el, megbecsülhetetlen értékű élelmi készlet vált haszonvetelenné, s közel 150 ember lett vagyontalan földművelő. Önfeláldozó tevékenységet fejtenek ki: báró Szentkereszt Zsigmond, ki összes családjával a hely színeire sietve, 15 embert mentett meg, 30 halottat temetett el s az összes károsultakat naponta élmezi; gróf Haller Ferencz, ki 14 hullát a Küküllőből fogatott ki s temetett el; Gull segesvári polgármester, ki 17 hullát fogatott ki és temetett el. Fodor János a réteni-járás szolgabírája pedig a legbuzgóbb támogatásban részesíti Jakab János nádosi szolgabíró, a kinek vezetése mellett a szétmosott tárgyak összegyűjtése naponta 4-500 ember segédkezése mellett foly, s ily erővel is, még legalább 14 napig el fog tartani.

Erd. kir. biztos úr, e szerencsétlen vízkárosultak sorsa könnyítése céljából az összes törv. hatóságok főnökeihez a következő körrendeletet bocsátotta ki:

Részint hivatalos tudósításokból, részint a nyilvános iratokból sajnósan értesültem arról, hogy Küküllőmegye Nagy-Bun községét egy e hó 13-ka éjjelen kitört rohamos felhőszakadás okozta árvíz csaknem egészen tönkretette. A mellett, hogy a község határa és épületei nagy részben semmivé lettek, feltűnő nagy számú emberélet is áldozatul esett.

Jóllehet a károk mennyisége és az elemi csapás egész kiterjedése még eddigél hivatalosan ki nem nyomozhatott, mindazonáltal már is semmi kétség nem férhet ahhoz, hogy a szerencsétlenség rendkívül súlyos és az életben maradtok inségek iránti felelősségi részvételt élénken felkölteni égető szükségé vált.

A m. kir. kormány részéről előleges pillanatnyi segélyezés érdekében az intézkedés megtétele, az inségek teljes enyhítése azonban csak a nagy közönség tevékeny közreműködésére igénybe vételével lesz eszközölhető.

Ennélfogva sietőleg felhívom a nemzeti törvényhatóság elnökségét, miszerint a buni vízkárosultak sorsa lehetőleg könnyítése céljából a hatóság területén önkéntes adakozások gyűjtését minél kiterjedtebb mérvben rendezni, és a bejövő összegeket rendeltetésük céljára leendő fordítás végett Daniel Gábor főkirálybíróhoz mint e célra kinevezett kormánybiztoshoz minél gyorsabban juttatni hazafias teendőjének ismerje.

Kolozsvárt, május 19-én 1870.

Gr. Péchy.

Magyar országgyűlés.

A képviselőház ülése május 16-án.

Elnök: Somssich Pál.

Jegyzők: Bujanovich Sándor, és Jámor Pál. A kormány részéről jelen vannak: gr. Andrássy Gyula, b. Bedekovich Kálmán, b. Eötvös József, Gorove István, Lónyay Menyhért, miniszterek. A jegyzőkönyv észrevétel nélkül hitelesítették. Több kérvény nyújtatik be; mindnyája a kérvény bizottsághoz utasították. Stratimirovics és Bóbori interpellálják az illető minisztereket.

Elnök: Közöltetni fog mindkettőt a miniszter urakkal. Ma adatott át Rajner belügyminiszter ur részéről, ki sajnósa mégis beteg, az indokolás a köztörvényhatóságok és községek rendezéséről szóló törvényjavaslathoz. Múltóztassék ennek ki-nyomatásáról intézkedni.

Gorove István közlekedési miniszter: Tisztelt ház! A tisztelt ház 1868-ik évben hozott határozatához képest van szerencsém a báttaszék-zákányi vasúti vonatkozó törvényjavaslatot, annak kapcsán az engedély-alkalmat, és kíséretében a

miniszterium jelentését a tisztelt háznak tárgyalás végett ezennel benyújtani. Egyszerűsített alkalmat veszek magannak a tisztelt ház előtt kijelenteni azt, hogy mindazon vasúti vonatkozó törvényjavaslatok tárgyalásánál, melyeket tisztelt elődöm a tisztelt háznak benyújtott, a ház szabályainak és a törvények értelmében a miniszteriumot Hollán Ernő államtitkár ur fogja azon tekintetben képviselni, hogy az igényelt fölvilágosításokat ő adja meg.

Elnök: A beadott jelentés és az ahhoz mellékelte csatolmányok ki fognak nyomtatni és a vasúti és pénzügyi bizottságok tárgyalás végett kiadati. A főrendiháznak van egy tizenete. (Halljuk!)

B. Nyáry Gyula főrendiházi jegyző: Van szerencsém jelenteni, miszerint a bírák felelősségéről és nyugdíjazásáról szóló törvényjavaslatok a felsőházban másodszer tárgyalás alá vételén, a főrendek a t. képv. háznak határozatához változatlanul hozzájárultak; és pedig kiküldetésemhez képest bátor vagyok az illető jegyzőkönyvi kivonatot tiszteletteljesen kézbesíteni. (Éljenzés.)

Elnök: Miután a főrendház a t. ház határozatához hozzájárult, az ekkép mindkét tábla által elfogadott törvényjavaslat szokott módon a Felsőháznak szentesítése alá fog terjesztetni.

A pénzügyi bizottságnak jelentést tesz több vasúti törvényjavaslatról.

Elnök: ki fog nyomtatni és ki fog osztatni. Gr. Szirmay Ferencz előadó: Olvassa a központi bizottság jelentését a bánréve nádasi vasútvonal iránt.

Kuba János előadó: Olvassa a központi bizottság jelentését a tisztai koronai uradalom községeknek az uradalmi járulékok alól való felmentéséről szóló törvényjavaslatok tárgyában.

Olvastatik a ház május havi költségvetése.

A költségvetés 82,543 frt 8 krral jóváhagyatik.

A ház napirendre tér. Napirenden van a határőrvidék után vállalandó közös költségek hozzájárulási arányáról szóló egyezmény-javaslati tárgyalások.

Anker Hugó, a központi bizottság előadója: Azon meggyőződését fejezvé ki, hogy e házban mindenki örömmel fogadja a határőrvidéknek legalább részben való polgárosítását és visszakapcsolását, ajánlja a javaslat elfogadását.

Máriássy Béla, Irányi Dániel a javaslatot nem fogadják el.

Bujanovich Sándor: Nem tekinti e kérdést jogi, hanem egyszerűen méltányossági kérdésnek; ajánlja az elfogadást.

Nyáry Pál: nem fogadhatja el a javaslatot. Fodróczy Sándor: a központi bizottság véleményét teljes megnyugvással pártolja. (Helyeslés jobb felől.)

Tisza Kálmán: azt az egyoldalú állítást vállalkozik bebizonyítani, hogy az eddigi hányad a magyar korona valamennyi országait illetőleg állapított meg, tehát a határőrvidék visszacsatolása alkalmából nincs helye a quota főlebbemelésének.

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter: kimutatja, hogy a quota megállapításakor igenis tekintetbe vétetett azon jövedelmek, melyek a háznak azon alkalmával bejelenteni szerencsés volt; t. i. a közvetett adók mindazon nemei, melyek katonai kezelés alatt régebbi időben nem állottak, magyar kormányzat alá vételén, már az arány megállapítása alkalmával a számításban bevonultatottak, ilyen a dohányegyedárúság, só, lóttó, vám és bélyeg, melyek jelenben is a magyar pénzügyér által kezeltetvén, kerek számban s átlagban véve másfél millió jövedelmet hoznak.

De Tisza azon állítását, hogy akár a ház maga, vagy a miniszterium a 30 százalékos quotának megállapításánál azon jövedelmeket, melyeket a határőrvidék katonai kormányzata húz, beleszámította volna, kerekén tagadja, sőt ennek ellenkezőjét be is bizonyítja.

Nem egyes számítások szerint, hanem magasabb szempontból lett ezen arány megállapítva, azon szempontból, melyet a 12. t. cz. kijelölt, hogy t. i. végre a birodalom két fele között fenforogó kérdések megoldásának, az önálló magyar pénzügyi kezelés megállapításának és Magyarország annak minden következményeiben és előnyeiben részesüljön. Ez volt a kiindulási pont, és miután én a miniszterium nevében az idézett nyilatkozatot tettem, a t. képv. ur azon állítását, hogy t. i. a katonai kormány által jelenleg szedett jövedelmek bevonultatnak a 30% ban, kerekén tagadhatom; de tovább megyek és azt állítom, hogy nemcsak ezen párt, nemcsak a kormány, de maga a ház is így értelmezte ezen szerződést; de ennél is tovább megyek és azt mondom, maga az ellenzék is úgy értelmezte azt. (Halljuk! Halljuk!)

Épen az e tárgy körül folyt discussio alkalmával a t. ellenzék egyik igen kitűnő és közbecsültségekben álló tagja, régi országgyűlési követársam Bonis Sámuel indítványt tett, mely az 1867. évi irományok 174. sz. a foglaltatik. Ezen indítvány így hangzik: „Határozati javaslat. Beadja Bonis Sámuel, a tiszalöki választókertület képviselője.”

„Azon körülményből, miszerint a katonai határőrvidékek jövedelmei, melyek ez időben az illető célra a katonai hatóság által kezeltetnek, a

közös érdekekből származó adóarány előkészítésénél a küldöttség által be nem számítottak, a magyar korona országainak határőrvidékhez való közjogi viszonyaira semmi következtetés nem vonathatik.”

E határozat kifejezi, hogy mindazon jövedelmek, melyek a katonai hatóság által kezeltetnek, nem számítottak be a quota-ba. Miután tehát azok nem számítottak be, igen helyesen cselekedett Bonis Samu, hogy a közjogi viszonyokra nézve óvástételt indítványozott. De mi történt a határozati javaslattal? Tárgyalatott a 199-ik ülésben, melyben a háznak egyik jegyzője Horváth Lajos által stularis módosítvány tételével, és a határozat következtű szövegében fogadtatott el: „Azon körülményből, miszerint a katonai határőrvidékek jövedelmei, melyek ez időben az illető célra a katonai hatóság által be nem számítottak, a magyar koronának a határőrvidékhez való jogaira és a határőrvidékek közjogi viszonyaira semmi következtetés nem vonathatik.”

Ezen határozat, — itt ismét idézek az irományokból — a t. ház által ugyanaz nap tartott ülésében egyhangulag elfogadtatott. Tehát nem oly határozatról van szó, melyet a háznak többsége, s így csak egy része fogadott el, hanem olyanról, melyet az egész ház hozott. (Derűtlenség és helyeslés a jobboldalon.) Anrálfogva egyenesen kétségekbe vonom Tisza Kálmán képv. urnak azon mondatát, hogy ő szorgosan megtekintette mindazokat az irományokban, s beszédekben, és a közös ügyekre kiküldött bizottságok munkálataiban, a mik e tárgyra vonatkoznak, sőt nézetem szerint igen helyes lett volna, ha kissé bővebben megtekintette volna ezeket. (Derűtlenség.) Miután már most e határozat csaknem nyíltan kifejezi, hogy az összes ház nem értette a 30% alatt a katonai kormányzathoz befolyó jövedelmeket, ugy Tisza Kálmán képv. urnak egész okoskodása, s minden abból vont következtetései teljesen értéktelenek, és miután ő azt nyilvánította, hogy örömmel látja ezen lépést, mely bennünket a határőrvidék kérdésének megoldásához közelebb vezet, reményilem, hogy ezen felvilágosítás után, mely aggodalmait bizonyára eloszlathatta, örömeinek az által ad majd kifejezést, hogy velünk fog szavazni. (Helyeslés és derűtlenség a jobboldalon.)

Nyáry Pál előrebocsátja, hogy a szerződés a magyarzáttal ellenkezik és mindjárt utána teszi: „Az 1867. 14. ik t. cz. azt mondja, hogy a szerződés 10 évig érvényben marad” és ez legfőbb érve, mely szerint t. i. azt 10 év lefolyásáig megváltoztatni nem lehet. Megengedjen a t. képviselő ur, de én ebből más következtetést nem vonhatok, mint azt, hogy ezen 10 évi stabilitás iránti előszeretből halasszuk el ezen kérdés megoldását addig, míg ezen tíz év le nem jár.

Azt mondja továbbá a t. képviselő ur: nem ez az útja e kérdés megoldásának. Ha meg akarjuk oldani a határőrvidéki kérdést, ott van a két országgyűlés, ezek bizottságot küldenek ki, e két bizottság összeül és javaslatot készít, és ez uton jön az egyezmény a ház elé.

Ha valamin, azon csudálkozom, hogy a t. képviselő urnak, ki tagja volt azon bizottságnak, mely a 12. t. czikket javaslatba hozta, s mely bizottságban épen a t. képviselő urnak legfőbb érve a delegatio intézménye ellen az volt, hogy nem szükséges e kérdés megoldására bizottságokat küldeni ki, hanem épp úgy vezet célhoz, ha a két miniszterium megállapítja az egységet s azt a képviselőház elé terjeszti, mely annak alapján határoz, mondom meglepő reám nézve, hogy a mostani eljárást, melyben a két félnek felelős miniszterium egymással minden körülmények megfontolva, javaslatot terjeszt elő, részesíti a t. képviselő ur kárhóztatásában.

A pénzügyér kimutatja, hogy Velence átengedése nem analog eset; s hogy nem a hasznosság szempontja itt az első és legfőbb.

Én — ugymond — a határőrvidéki kérdést is azok közé sorolom, a melyeknél nem pusztán az egyes számoknak latolása, hanem magasabb politikai érdekek elérésének célja a főtökintet. (Helyeslés jobbfelől. Balról nyugtalanság.) Nemesak a pénzügyi bizottság, hanem a miniszterium is azon meggyőződésben van, hogy tekintetbe véve a határőrvidéknek jelen jövedelmeit, tekintetbe véve tehát azon jövedelmeket, melyek a polgárosítás keresztülvitele után a magyar kincstár pénztárába fognak befolyni: elismerem, hogy azok valószínűleg nem lesznek elegendők az ottani szükségletek fedezésén túl a tárgyalás alatt lévő törvényben elővállalandó kötelezettségek teljesítésére; de van a pénzügyinél magasabb szempont, mely reánk nézve irányadó, sőt ezen kezdetben hozandó áldozat idővel ki fog egyenlített, miután akkor, ha ezen nevezetes terület több mint egy millió népességgel, a katonai kormányzat korlátai közül kibontakozik és annak lakói, mint szabad polgárok élvezik mindazon jogokat és előnyöket, a melyeket az alkotmányos élet nyújt s annak folytán az ipar és kereskedés fejlődik: ott is bizonyára fokozatosan növekedni fognak az állam jövedelmei is; de beismerem, hogy kezdetben nevezetes áldozatokat fognak hozni.

Ezután megvilágítja a pénzügyér a quota egység pénzügyi oldalát és így folytatja:

Múltóztassanak arról meggyőződve lenni, hogy ezen egyezkedés alkalmával a miniszterium mindent megtett arra, hogy egy részt lehetővé tegye a közös egyetértés szerint megállapítani, más részt a hozandó áldozatok igen tűzoltak ne legyenek. Ezeket kívántam a dolog pénzügyi oldalára nézve megemlíteni.

És most azzal akarom végezni előadásomat, mivel Debreczen városának t. képviselője végezte. Azt mondta beszédének végén: hát mindig oppor-tunitási szempontok lesznek azok, melyek a kormányt és a többséget vezérik?

Erre nézve én azt válaszolom, igenis, mi nem feledkeztünk meg minden, ugy ezen tárgynál is az oppor-tunitás szempontjáról, mert ez a jogos politikának követelménye, de azért ezen ügynél is nem térünk le a törvényesség teréről, sőt ezen kérdésnél is annak alapján állunk.

Vége azt kérde a t. képvis. ur tőlünk: hát mindig csak hátrálunk s áldozatokat hozunk?

Ugyan kérem miben hátrálunk? (Felkiáltások bairól: Mindenben!)

Ha a t. képv. ur őszintén akarja mérlegelni mind azt, mi 1866-tól fogva történt; ha elfogultság nélkül vissza akar emlékezni hazánk azon állapotára, midőn a múlt országgyűlés 1865. megkezdé működését, el kell ismernie, hogy azóta valódi kézzel fogható eredményeket értünk el, nemcsak a törvénykönyvben foglaltak, de az életben kimutathatók nyomról nyomra az eredmények, az ország szellemi és anyagi emelkedése tanuskodik arról, hogy azon politika, melyet az 1867-iki törvényezik megállapított, melynek folytán a Felsőeg megkoronázott, siker nélküli nem volt és ez alkalommal tiltakozom Irányi képv. urnak azon mondatára ellen, hogy ő a közös ügyeket el nem ismeri. Nem! (Félkiáltások a szélsőoldalon: Mi sem! Jobbról: Ez esctiben a forradalom terén állanak!) A t. képv. ur mondhatja és az ellenpárt is mondhatja, hogy ellenezte az idézett törvény némely intézkedését, de miután ezen törvény az országgyűlés által hozott, a koronás király által szentesített, annak érvényét e házban mindenkinek elismerni kötelesség. (Helyeslés.) Ugy hiszem t. ház, hogy a 12 dik t. czikk meghozatala után nem hátrálunk, de előre mentünk (Élénk helyeslés jobbfelől. Ellenmondás balfelől.), midőn a két fél ügyeit a kiegyenlítés által közös, őszinte egyetértéssel szabályoztuk; midőn Magyarország épen azon tén, melyen jelenleg haladtunk, nyomról nyomra nevezetes előlépést tett; midőn Erdély Magyarországhoz minden tekintetben visszacsatoltatott több mint 20 évi vizsály után, mely köztünk és Horvát Szlavonországok közt létezett, teljesen egyetértőleg megkötött a kiegyenlítés és egyezés. (Ellenmondás balfelől. Élénk helyeslés jobbfelől.)

Igenis ezt hátrálásnak nem, de előlépésnek kell elismerni, és azon javaslat is, melyet a miniszterium, a t. ház elé terjesztett, épen ezen úton halad előre és azon fontos s az általunk eddig magunknak vallott politikát s irányt követi, melynélfogva ezen kérdés lépezős, óvatoss és békés alapon leendő megoldása, egyetértésben a fejedelelem, nemzet és birodalom másik felével eszközöltetett és ép azon oknál fogva, mert e javaslat nem hátrálást, de előmenetelt tanúsít, bátor vagyok azt elfogadás végett ajánlani. (Zajos éljenzés és helyeslés jobbfelől.)

Tisza Kálmán és Nyáry Pál személyes ügyben szólnak fel, mikre Lónyay Menyhért pénzügyminiszter viszont válaszol. Szót emel ezután

Mocsáry Lajos; majd a törv. javaslat mellett: Zsedényi, Tomasió, b. Kemény Gábor, Kerkápolyi; a törv. javaslat ellen pedig szólottak: b. Simonyi Lajos és Madarász József. A törv. javaslat feletti névszerinti szavazás holnapra halasztott.

Törvényjavaslat a köztörvényhatóságok

rendezéséről.

IV. Fejezet.

A főispánról és a hatósági közegekről.

52. §. A vármegyék és a sz. k. városok élén a megyei és városi főispán, a székesvárosok élén a királybíró, a kertületek és vidékek élén a főkapitány, a szepesi kertület élén a szepesi gróf áll, kiket a belügyminiszter előterjesztésére, tekintet nélkül az örökös főispánokra, a király nevez ki és mozdit el.

A vármegyének és a területén létező sz. kir. városoknak, vagy több szabad kir. városnak egy és ugyanazon főispánja lehet.

53. §. A főispán (főkirálybíró stb.) a végrehajtó hatalom képviselője; mint ilyen:

a) ellenőrzi a törvényhatósági önkormányzatot, s örökös a törvényhatóság által közzétett állami közigazgatás érdekei felett;

b) a megyei, széki, vidéki, kertületi rendes közgyűlések előtt, az alispánból, főjegyzőből, tiszti ügyészből s az állandó választmányi alelnökeiből alakított számonkérő (scontralás) széklet tart;

c) megvizsgálja személyesen legalább egyszer évenként a hatósági tisztviselők hivatalos eljárását s megtekinti, a hánszor jónak látja, az alispánhoz vagy polgármesterhez érkezett kormányrendeleteket s más beadványokat;

d) vizsgálatot rendel a hanyag vagy vétkes tisztviselő ellen, s azt a vizsgálat tartamára felfüggeszti hivatalától;

e) a felfüggesztett tisztviselőket az alispán, illetőleg polgármester kivételével ideiglenesen másokkal helyettesíti;

f) indokolt felterjesztést tesz a kormány, ha az alispán vagy polgármester valamely kormányrendeletet végrehajthatóknak nem vél. (58. §. d. pont.)

g) gyakorolja a tisztújító székeken a felfüggesztett első alispán, illetőleg főpolgármester helyettesítésénél (43. §. 9. pont) a kijelölés jogát;

h) kinevezi a 65. §. alatt megnevezett tisztviselőket, s a mutatózó szükeghez képest a tisztviselőket; kinevezi továbbá a vármegyékben, székekben, vidékekben, kerületekben az alispán meghallgatása után a csendbiztost, a várnagyot, s általában a segéd és kezelő összes személyzetet és felfogadja a csendőröket (pandurokat);

i) gyakorolja azon jogokat és teljesíti azon kötelezettségeket, melyeket jelen törvény a főispánokra ruház.

54. §. Ha a törvényhatóság a 17. §. vagy az alispán, illetőleg polgármester az 58. §. e p.) alatt megszabott törvényes kötelezettséget megszegi, vagy pontosan nem teljesíti: a miniszterium felbontozhatja a főispánt (főkirálybíró stb.), hogy a törvényhatóság mindazon tisztviselőivel és közveivel, kikre a végre nem hajtott rendelet végrehajtásánál szükege van, közvetlenül rendelkezessék.

Ez esetben a tisztviselő és közvegek a főispánnak (főkirálybíró stb.) a végrehajtásra vonatkozó rendeleteit azonnal és föltétlenül teljesíteni kötelesek, s e miatt a törvényhatóság által felletre nem vonhatók.

55. §. A főispán (főkirálybíró stb.) a nem engedelmessé tett tisztviselőt és közveget tiszt keret alá foghatja, hivatalától felfüggesztheti, vagy elmozdítja s helyébe más nevezhet ki.

Az ékint helyettesített tisztviselő és közvegek a következő általános tisztújításig megmaradnak állomásaikon, a jogok s kötelezettségek tekintetében a többi tisztviselővel teljesen egyenlők.

56. §. A kormányrendelet végrehajtásával a főispán kivételével hatalma legott véget ér.

A törvényhatóság, ha sérelmesnek tartja a kormány eljárását, a képviselőháznál kereshet orvoslást.

57. §. A vármegye, szék, vidék, kertlet, központi tisztviselői: az alispán, jegyző, tiszti ügyész, árvasszéki üllök, pénztárnok, főorvos, főmérnök, levéltárnok, főszámvevő, közgyám, állatorvos.

Külsőtisztviselők: a szolgabíró, a rendezett tanácsú városok polgármesterei, s a helyviszonyokhoz képest a járási orvos, járási mérnök, járási számvevő, járási közgyám.

A központi tisztviselő a törvényhatóság székhelyén, a külsőtisztviselő a járásban (szakaszban) köteles lakni.

58. §. Az alispán a vármegye, szék, vidék és kertlet első tisztviselője; mint ilyen:

a) vezeti a törvényhatóság nevében a közgazgatást, intézkedik minden ügyben, mely a közgyűlés vagy egyes közvegek hatásköréhez utasítva nincs;

b) végrehajtja a közgyűlés törvényes határozatait;

c) átveszi a törvényhatóság közönségéhez intézett kormányrendeleteket, leveleket, jelentéseket, folyamodványokat;

d) végrehajtja a kormány rendeleteit.

Ha azonban valamely rendeletet törvénybe ütköznek, vagy a helyviszonyok között károsnak vagy épen kivihetetlennek vél: jelentést tesz 24 óra alatt a főispánnak, s távollétében felir az illető miniszterhez.

Ha a miniszter a felirat ellenében továbbra is fentartaná rendeletét, és az alispán a miniszteri felirat után se érezné magát a rendelet végrehajtására kötelezettnek: a főispán azonnal jelentést tesz, s annak rendeletére, avagy, ha távol van, annak nevében a rendkívüli közgyűlést legfeljebb 10 napra azonnal összehívja, s a rendeletet a közgyűlés elé terjeszti, mely azt rögtön felvenni és tárgyalni köteles;

e) végrehajtja a kormány azon rendeleteit, melyek a 17-dik §. szerint azonnal és föltétlenül végrehajthatók, s eljárásáról a végrehajtás után a legközelebbi rendes közgyűlésnek jelentést tesz;

f) aláírja együtt a jegyzővel, a törvényhatóság nevében kiállított okmányokat, leveleket és felterjesztéseket;

g) örökös, hogy a kormányrendelet ellen intézett felirat 3 nap alatt felterjesztessék; (17. §.)

h) őre a törvényhatóság pecsétjének;

i) utalványoz a házi pénztárra a költségvetés korlátai között;

k) rendelkezik a törvényhatóság tisztviselőivel, a segéd- és kezelő személyzettel, s ha egyik vagy másik hivatalos köteletségének teljesítésében, vagy valamely hivatalos megbízásban pontosan el nem jár: a teendőket teljesítésével más rendes vagy tisztviselői tisztviselőt biz meg, s azt a házi pénztárból a hanyag tisztviselő fizetésére utalványozott napidíjjakkal látja el;

l) elrendeli a karbantalom alkalmazását;

m) megvizsgálja havonként a törvényhatóság pénztárát a számvevő és tisztiügyész közbejöttével;

n) a közgyűlésnek, s a főispánnak tüzetes jelentést tesz intézkedéseiről és a törvényhatóság állapotáról;

o) intézkedik a közgyűlési tárgyaknak az állandó választmány által előkészítéséről s az egyes ügydarabok teljes felszereléséről;

p) eljár mindazon ügyekben, a melyeket egyik vagy másik élő törvény az alispánra biz.

Egyesek az alispán sérelmes határozatait a belügyminiszterhez felebezhetik.

59. §. A jegyzők a közgyűlés, az állandó és igazoló választmány és ideiglenes szakbizottságok s küldöttségek jegyzőkönyveit viszik.

A határozatokat, a közgyűlési és alispáni felterjesztéseket, jelentéseket, leveleket fogalmazzák.

A törvényhatóság nevében kiállítandó okmányokat elkészítik, s a közgyűlésen a tárgyakat előadják.

Ha az alispán beteg, ha távol van, vagy az alispáni szék üres: az alispáni teendőket a főjegyző teljesíti.

60. §. A tiszti ügyész, az árvasszék elnöke s a törvényhatóság jogi tanácsosa.

Véleménye olyan ügyben, melynél a jog szempontja a döntő, a határozathozatal előtt mindig meghallgatandó.

Őre a törvényeknek, a törvény erejével bíró szokásnak, a törvényhatóság szabályrendeleteinek az önkormányzatban és a közgyűléseken.

Képviseli a törvényhatóságot magán ügyekben. Megindítja a széksértési kereseteket, s indítványozza a kiszabandó bírság mennyiségét.

Foganatosítja a tisztviselő ellen elrendelt tiszti keresetet. (77. §.)

61. §. A szolgabíró a járás (szakasz) első tisztviselője.

Felügyel a hatósága alatt álló közvegekre, és gyakorolja azon jogokat és teljesíti azon kötelezettségeket, melyeket a törvény és szabályrendeletek reá ruháznak.

Utasítatik, a mennyiben a törvény kivételesen másként nem intézkedik, az alispántól és az alispán utján veszi, s azzal közvetlenül érintkezik.

Külön pecséttel bír, a törvényhatóság czimereivel, s a járás (szakasz) nevét tartalmazó körirattal.

Teendőinek pontos ellátására a törvényhatóság költségén irnokot tart, és azzal saját felelősségére szabadon rendelkezik. Egyesek a szolgabírónak a törvény és szabályrendeletek által körülírt hatáskörben önállólag hozott sérelmes határozatait az alispánhoz s onnan a belügyminiszterhez felebezhetik.

A többi tisztviselő és hivatalnokok hatáskörét mint szintén a segéd és kezelő személyzet létszámát és szervezetét, a belügyminiszter által helybenhagyandó szabályrendelettel a megye, szék, vidék és kertlet maga állapítja meg.

Az egyes tisztviselő hagyományos nevei megtarthatók.

63. §. A szabad királyi városok első tisztviselője a polgármester, mint ilyen:

a) elnöke a tanácsnak,

b) intézkedik az ügyekben, melyek a törvény, vagy szabályrendeletek értelmében a polgármester hatásköréhez tartoznak;

c) átveszi a várososhoz intézett kormányrendeleteket, leveleket, jelentéseket, folyamodványokat;

d) végrehajtja a kormány rendeleteit azon jogok és kötelezettségek mellett, melyeket jelen törvény 58. §. d. e. k. pontja az alispánra ruház;

e) aláírja a város nevében kiállított okmányokat, leveleket, felterjesztéseket;

f) őre a város pecsétjének;

g) a közgyűlésnek, s a főispánnak tüzetes jelentést tesz intézkedéseiről s a város állapotáról.

Egyesek a polgármester sérelmes határozatait a közgyűléshez felebezhetik.

64. §. A tanácsnak és az egyes tisztviselőnek a városi önkormányzatra vonatkozó hatáskörét és egymáshoz való viszonyát, nemkülönbön a szakosztályok, a tisztikar, a segéd kezelő és szolgaszemélyzet szervezetét, jelen törvény korlátai között és a helyi igényekhez képest, a belügyminiszter által helybenhagyandó szabályrendelettel maga a város állapítja meg. (Folytatjuk)

Muzeum-egyleti közgyűlés.

Pénztárnoki jelentés az 1870-dik évi ápril 28-kán tartott rendes évi közgyűlésen.

Tisztelt közgyűlés!

„Országos“ címet viselő, de még eddig semmi országos segélyben nem részesült „erdélyi muzeum“ az 1869-dik évvel életének 10 ik évét végezvén be, az említett évvel bezáródott azon 10 éves szak is, melynek folyama alatt a részvényes tagok „évenkénti díj“ fizetésére kötelezték magokat, s most már egy új szaknak állunk kezdetén! Mily állásban voltak pénzügyeink a lefolyt 1869-dik évben? Mi eredményrel jötték át ezen 1870-dik évvel kezdődő új szakra? Lesz szerencsém a következőbe előterjeszteni, ugyanis:

A három külön osztályból álló „egyleti pénztár“nak első osztálya: a „főpénztár.“ I.)

A.) Bevételi rovat.

I. Az 1868. évről 1869-re áthozott készlet, u. m.

1. Magyar földhitel papírban 500 frt — kr.

2. Államkölcsön-kötvényben (300 frt) 315 frt — kr.
3. Kölcsön adott pénzkötv. és kisegítő könyv 155,840 frt — kr.
4. Urbéri papírban (20,250 p. forint, azaz:) 21,262 frt 50 kr.
5. Magán kötvényekben alapítvány 25,839 frt 51 kr.
6. Készpénz maradvány 51 frt 7 1/2 kr.
7. Részvénykötvényben 95 frt — kr.
8. Ideiglenesen letett ez. pénz 9 frt 76 kr.
9. Berde alapítvány kamat tökécsítve 47 frt 45 kr.

Az I-ső főösszeg: 203,960 frt 29 1/2 kr.

II. Az 1869 dik évben gyűlt az előbbiekből, u. m.

1. Urbéri papírban visszafizetés szerint (40,200 p. forint) 42,210 frt. o. ért.

2. Készpénz: kamatból, részvénydíjból s rendkívüli jüvedelm. 15,938 frt 87 kr.

3. „Berde alapítvány“ kamat tökécsítve 7 frt 20 krajczár.

A II-dik főösszeg: 58,156 frt 7 kr.

*A.) Megjegyzendők a „Bevételekre.“

1. A bevételi II dik főrovat 1 ső tétele alatt láthatólag bevétellett „urbéri papírban“ névérték szerint: 40,200 frt (a mi teszen osztr. ért. véve 42,210 forintot) ezen urbéri papírbeli összeg gyűlt, még pedig:

a.) A gróf Kemény Sámuel hagyatékotmege tartozván az egylet pénztárának 80,000 — azaz: nyolczvan ezer ezrt frtot tévő urbéri papírral, — ezen összegből befizettek az örökösök: 40,000 frtnyi urb. papírokat, a mi osztr. ért. véve teszen: 42,000 frtot.

b.) Török Ferencz alapító magán kötvényt adott volt be 100 frtos urb. papírról; ezen 100 frtot urb. papírban befizette, — ezen 100 frt urb. papírban teszen osztr. ért. véve: 105 frtot.

c.) Smoczter Ignác szonok új alapítvá lévén, beadott 100 frtról szonok urbéri kötvényt, és ez teszen o. ért. véve: 105 frtot.

Az a.) b.) c.) tételek alatt látható összegek teszik együtt a II dik főrovat 1 ső tétele alatt lévő urbéri papírbeli 40,200 frtot; vagy is osztr. érték szerint: 42,210 frtot.

2. A bevételi II dik főrovat 2-dik tétele alatti készpénzbeli: 15,938 frt 87 kr. gyűlt.

aa.) Tökék utáni kamatokból: 13,068 forint 25 kr.

bb.) Szelvények útján kamatokból: 1,085 ft 91 kr.

cc.) Részvénydíjából: 1,607 ft 50 kr.

dd.) Rendkívüli jüvedelem a 2 dik örsegéd fizetés pótlására és előlegre: Brassaitól 175 ft.

ee) Hirlapi előfizetésből visszakapott felülleg 2 frt 21 kr.

Ezen részleteknek főösszege: 15,938 ft 87 kr. Ha a „megjegyzendők“ 2 dik rovata alatti 15,938 ft 87 kr. készpénzbeli bevételhez hozzáadjuk: a.) az 1868-ról ájtott készpénz 51 ft 7 1/2 kr. és b.) a „letéteményül“ áthozott 9 frt 76 krt — kijön az 1869 beli bevételi összeg: 15,999 frt 70 1/2 kr.

Ezek szerint tehát, miután

Az I ső főrovat alatt, láthatólag az 1868-dik évről az 1869 dik évre áthozott pénztári készlet főösszege: 203,960 frt 29 1/2 kr.

A II-dik főrovatban pedig az 1869-dik év folyama alatt gyűlt főösszege: 58,156 ft 7 kr.

Az 1869-dik évi „bevételek“ teljes összege: 262,116 frt 36 1/2 kr.

B.) Kiadási rovat.

Az 1869-dik év folyama alatt kiadattak a következők, u. m.

1. Befizetett kölcsön pénzről kötv. 42,000 ft.

2. Befizetett alapítványért magán kötvényben 100 frt.

3. A természettudományi díjalpra tökécsítés 400 frt.

4. Rendszeres fizetésekre és utalványokra 12,166 frt 2/6 kr.

Az 1869-dik évi kiadások összege: 54,666 forint 2/6 kr.

**B.) Megjegyzendők a „kiadásokra“ u. m.

1. A kölcsönön lévő pénzkekről szonok kötvényekben volt összeg kevesbedett 42,000 frttal, mivel ugyanazon mennyiség a gróf Kemény Sámuel örökösai által urb. papírban befizette; s így azon összeg áttétett az urb. papírok összegébe. (Lásd a „bevételi“ főkönyv 153. n. tétele alatt.)

2. Az „alapítványokról“ szonok kötvények értéke is kevesbedett azon 100 frttal, melyet Török Ferencz alapító urbéri papírral cserélt ki. Ezen 100 frttal pedig nevezdett az urbéri papírok összegébe. (Lásd „bevételi“ főkönyv 191. tétele alatt.)

3. A bevett készpénzből a „természettudományi díjalpra adatván 400 frt; ezen összeg nem költetett el, hanem az irt alap számára tökécsítetett.

4. Az 1869-dik évre előirányzott „kiadások“ összege a közgyűlés által 13,090 frtba állított volt meg; mindamelltt, habár a „régiség- és érem“ gyűjteménynek, a megkísérlett rablás következtében, az országházi épületbe lett beszállítása után, a helyiség biztosítása végett, lakatos és kőmives munkákra előre nem is képzelt költségekpen szinte 400 frtot kellett kiadni, mégis az előirányzott

összeg mind el nem költetett, mi látható a B.) alatti kiadási rovat 3-dik és 4-dik tétele alatti összegből.

Ezeknek előre bocsátása és részletezése után következik a mérlegelés, ugyanis:

A.) Az 1869 ki „bevételek“ főösszege: 262 ezer 116 frt 36 1/2 kr.

B.) Az 1869 dik „kiadások“ főösszege: 54 ezer 666 frt 2/6 kr.

Következőleg:

Az 1869 dik év végén: „pénztárállás“ következő, u. m.

1. Magyar földhit. papírban van 500 frt — kr.

2. Állam kölcsön kötvényben (300 p. frt) azaz: 315 frt — kr.

3. Kölcsön adott pénz kötvényben 110,150 frt — kr.

4. „kisegítő“ könyvb. 3,690 frt — kr.

5. Urb. kötv. (60,450 ft) azaz: 63,472 frt 50 kr.

6. Alapítványokról szonok mag. kötvényben 25,739 frt 51 kr.

7. Készpénzben: a.) bankó ban: 3411 frt 95 1/6 kr.

b.) ezrt. 21 frt 75 kr. 3,433 frt 70 1/6 kr.

8. „Berde féle“ kamat, tökécsítve (kisegítőben) 54 frt 65 kr.

9. Részvény, tökécsítve kötvényben 95 frt — kr.

C.) Az 1869 dik év végén pénztári főösszeg 207,450 frt 36 1/2 kr.

(Folytatása következik.)

UJDONSÁGOK.

(—) A vallás- és közoktatási m. kir. miniszter a gör. keleti egyházi czélokra 1870-dik évre szant alapból Békés Csaba gör. kel. hitközségnek templom- és iskolafedele kiépítésére 300 frtnyi; a gör. kel. egyházi czélokra 1870. évre szant összegből az aradi püspöki kápolna részére szükeges egyházi ékszernek megszerzésére 800 frtnyi; Schippek Johannának, néhai Schippek Mihály sztygyörgyi volt tanító özvegyének 60 frtnyi segélyt; az arad-gáji g. keleti szerb ajku hitközségnek felépítendő temploma költségeinek fedezésére gör. kel. egyházi czélokra 1870. évre szant alapból 300 frtnyi; a szilbási gör. kel. hitközségnek paplaka fölépítésére 300 frtnyi összeget, a paragai hitközségnek pedig temploma és paplaka helyreállítására szintén 300 frtnyi; a bááni gör. kel. hitközségnek paplak és iskolaház fölépítésére 300 frtnyi; a turiai gör. kel. egyházközségnek paplaka fölépítésére 300 frtnyi; Grünfeld Jakab, tolcsvai izr. tanítónak kivételesen 60 frtnyi segélyt, Czilli Antal kálmándi r. kath. tanítónak 60 frt segélyt; Márkus Vilmos szemes-világától megfosztott mohácsi volt izr. tanítónak egy száz (100) o. é. frtnyi segélyt, Perényi Gábor szathmári ref. kiérdemült vak tanítónak 60 frtnyi segélyt és Németh Ferencz volt szörényi ref. tanítónak 60 frtnyi segélyt engedélyezett.

(—) A Nádas vizére, mely győgyerejéről nevezetes, néhány angol vállalkozó furdót szándékoszít építeni; a terv szerint e czélra mintegy száz ezer forintot szántak.

(—) Régóta érzett hiányt pótolnak részben sétatértnken az által, hogy nem rég mintegy 40 darab kényelmes és eléggé izletesen kiállított padot helyeztek oda. Elismeréssel említhetjük meg, hogy ebben Tauffer Ferencz urat legtöbb érdem illeti.

(—) Minden a szemnek, semmi a szájnak! E feliratot elfeledte kifüggeszteni a rendőrség a sétatértnken jobbfeleli részén szabadon álló térség felé és így a legnagyobb bátorsággal hajtanak oda számos szarvas és szarvatlan marhát, hogy elégtécsék ki ottan a buján tenyésző fűben étvágyukat, melyet a kopár városi legelőn tett szabad mozgás magásra fokozott. És az arra járók? Azok ügyeljenek magukra, figyeljenek, hogy ha valamelyik csemegészd állat felbőszül, oldhassák meg a nyűlak bocskorát maga idejében.

(—) A Székelyné siremlékére tegnap rendezett szini előadás (Moliere) tiszta jüvedelmének fele 15 frt 20 kr. o. ért. eredményezett, mihez Gámond 1 frt felülfizetéssel járult.

— A várad-kolozsvári vasútvonalon már csak a szatánai töltés akadályozza a közlekedést. F. hó 18 kán az egeresi töltéseken is átrobognak a porondhordó szekér, s így a 17—18 mfdnyi hosszú vonalon csak Szatánától B. Hunyadig (mintegy másfél mfdnyi távolságban) nem lehet vasúton utazni. Mint értesülünk két hónap elég a szatánai töltés bevégezésére is. A vonal megnyitását tehát augstus első napjaira remélhetjük.

(—) A városi közgazgatási fogdára föl lehet tüzni a fehér lobogót. Egy rab sinec ottan. Ugy látszik, hogy a kollema tavaszi lég inkább tetszik a tolvajoknak és naplopóknak a fogda levegőjénél. Ez sem történt meg régóta.

Színház, művészet. (—) Blaháné, Reindl Luiza assz. színházunk kedves vendége búcsufel-léptéüll, — mint e sasonban utolsó operett — a mult csütörtökön színe került Soupe „Könynyű lovasság“ című 1 felv. operettje. E darabot, mely a rögtönzés folytáni kihagyások miatt „megfogva bár, de törve nem“ (csupán „megszakozva“) látott ezttal Latabár után nálunk elősztr lámpavilágot, tán czelszerűbb lett volna még ez idén elő nem adni, minthogy elegendő idő nem volt a teljes és hibátlan betanulására és így az operette, mely bár általában gyöngye, de némely siker-ültebb részletei mégis vannak, nem vesztette volna el minden becsét közönségünk előtt. Blaháné, az operettek ritka hősnője tartotta még az előadás;

